

אברהם זיטקעוואר 1980

Abraham Sutzkever

Yanova Bartoszewicz was a Polish woman who hid Sutzkever in her cellar and brought food to his family in the Vilna Ghetto during a period of mass liquidation in late October 1941. Sutzkever planted a tree in her memory in the Avenue of the Righteous Gentiles, part of the Yad Vashem Memorial in Jerusalem.

1980

1980

און וועל איך צו מיין היימשטאָט עולה-רגל-זיין אום ווינטער
מיט זיך אליין אין צווייען, ווי אַצינד אין דער מחשבה
דורך שוואַרצע שנייען וועל איך עולה-רגל-זיין צום צווינטער
ווי ס'הויערן די קנייטשן פֿון מיין רעטערין יאַנאָווע.

בלחש וועל איך לייענען, בלחש וועט זי הערן:
אַ דאַנק, דו האָסט געראַטעוועט פֿון שייטער מינע טרערן.
דאָס ביימעלע וואָס כ'האַב געפֿלאַנצט פֿאַר דינטוועגן איז ווייניקלעך,
אַ דאַנק, דו האָסט געראַטעוועט סיי קינדער און סיי אייניקלעך.

די צייטראַד וועט געשווינד זיך טאָן אַ דריי צוריק, נאָך שנעלער,
קאָשמאַרישער, ווי מיין געדריי דורך פעטליעס און דורך נעגל.
און דו, מיין רעטערין, וועסט מיך באַהאַלטן אין אַ קעלער,
דיר, וואָס אין געדאַנק בין איך צו דיר שוין עולה-רגל.

אַ סקריפּ אין שניי זאָל זיין מיר קענטלעך, וועסטו אין פֿאַנטאַפֿל
אַריין פֿון הויף אין קעלער וווּ איך ליג פֿאַרוואַקען-שפֿל.
און ווידער ברענגען מילך, אַ לוסטע ברויט, און וועסט זיך צלמען
און ווידער וועל איך צוואַגן מיין בלייער צו דערציילן אים.

And when I go up as a pilgrim in winter, to recover
the place I was born, and the twin to self I am in my mind,
then I'll go in black snow as a pilgrim to find
the grave of my savior, Yanova.

She'll hear what I whisper, under my breath:
Thank you. You saved my tears from the flame.
Thank you. Children and grandchildren you rescued from death.
I planted a sapling (it doesn't suffice) in your name.

Time in its gyre spins back down the flue
faster than nightmares of nooses can ride,
quicker than nails. And you, my savior, in your cellar you'll hide
me, ascending in dreams as a pilgrim to you.

You'll come from the yard in your slippers, crunching the snow
so I'll know. Again I'm there in the cellar, degraded and low,
you're bringing me milk and bread sliced thick at the edge.
You're making the sign of the cross. I'm making my pencil its
pledge.

Cynthia Ozick

Abraham Sutzkever

Ponary, in Yiddish Ponar, is a lovely country retreat about ten kilometers from Vilna where the Germans shot many thousands of Jews from the ghetto and buried them in gigantic mass graves.

1981

איך האָב אַ בריוו דערהאַלטן פֿון מיין היימשטאָט אין דער ליטע
פֿון איינער וואָס איר יוגנט־חן האָט ערגעץ נאָך אַ שליטה.
אַריינגעלייגט האָט זי אין אים איר ליבשאַפֿט און איר צער:
אַ גרעזל פֿון פּאַנאַר.

דאָס גרעזל מיט אַ צאַנקענדיקן וואַלקנרל, אַ גוסס,
האָט אָנגעצונדן אות נאָך אות די פנימער פֿון אותיות.
און איבער אותיות־פנימער אין מורמלענדיקן זשאַר:
דאָס גרעזל פֿון פּאַנאַר.

דאָס גרעזל איז אַצינד מיין וועלט, מיין היימיש־מיניאַטורע,
וואו קינדער שפּילן פּידל אין אַ ברענענדיקער שורה.
זיי שפּילן פּידל און דער דיריגענט איז לעגענדאַר:
דאָס גרעזל פֿון פּאַנאַר.

איך וועל זיך מיטן גרעזל פֿון דער היימשטאָט ניט צעשיידן,
מיין אויסגעבענקטע גוטע ערד וועט מאַכן אַרט פֿאַר ביידן.
און יעמאַלט וועל איך ברענגען אַ מתנה פֿאַרן האַר:
דאָס גרעזל פֿון פּאַנאַר.

1981

A letter arrived from the town of my birth
from one still sustained by the grace of her youth.
Enclosed between torment and fondness she pressed
a blade of grass from Ponar.

This grass and moribund cloud with its flicker
once kindled the alphabet, letter by letter.
And on the face of the letters, in murmuring ash,
the blade of grass from Ponar.

This grass is my doll's house, my snug little world
where children play fiddles in rows as they burn.
The maestro's a legend, they lift up their bows
for the blade of grass from Ponar.

I won't part with this stemlet that yields up my home.
The good earth I long for makes room for us both.
And I'll bring to the Lord my oblation at last:
the blade of grass from Ponar.

Cynthia Ozick

אירופה, מאחר

בשמים פורחים כנורות
ומגבעת של קש. סלחי לי, מה השנה?
שלשים ותשע וחצי בערך, עוד מקדם מקדם,
אפשר לסגר את הרדיו,
נא להכיר: זאת רוח הים, הרוח החיה של הטילות,
שוכבה להפליא,
מסחררת שמלות פעמון, טופחת
על פני עתונים מדאגים: טנגו! טנגו!
וגו העיר מתנגן לו,
אני נושק ידך, מאדאם,
ידך העדינה כמו
פסית העור הלבנה,
הכל יבוא על מקומו
בחלום,
אל תדאגי כל כך, מאדאם,
כאן לעולם זה לא יקרה,
את עוד תראי,
כאן לעולם

כתוב בעפרון בקרון החתום

כאן במשלוח הזה
אני חנה
עם הבל בני
אם תראו את בני הגדול
קין בן אדם
תגידו לו שאני

Europe, Late

Violins float in the sky,
and a straw hat. I beg your pardon,
what year is it?
Thirty-nine and a half, still awfully early,
you can turn off the radio.
I would like to introduce you to:
the sea breeze, the life of the party,
terribly mischievous,
whirling in a bell-skirt, slapping down
the worried newspapers: tango! tango!
And the park hums to itself:
I kiss your dainty hand, madame,
your hand as soft and elegant
as a white suede glove. You'll see, madame,
that everything will be all right,
just heavenly—you wait and see.
No it could never happen here,
don't worry so—you'll see—it could

Written in Pencil in the Sealed Railway-Car

here in this carload
i am eve
with abel my son
if you see my other son
cain son of man
tell him that i

המסדר

הוא עומד, רוקע מעט במגפיו,
משפשף את ידיו: קר לו ברוח הבקר,
מלאך חרוץ שעמל ועלה בדרגה.
פתאם נדמה לו ששגה: כלו עינים
הוא חוזר ומונה בפנקס הפתוח
את הגופים המחכים לו ברבוע,
מחנה בלב מחנה: רק אני
איוני, איוני, אני טעות,
מכבה מהר את עיני, מוחק את צלי.
לא אחסר, אגא. החשבון יעלה
בלעדי: כאן לעולם.

עדות

לא לא: הם בהחלט
היו בני-אדם: מדים, מגפיים.
איך להסביר. הם נבראו בצלם.

אני הייתי צל.
לי היה בורא אחר.

והוא בחסדו לא השאיר בי מה שימות.
וברחתי אליו, עליתי קליל, כחל,
מפיס, הייתי אומר: מתנצל:
עשן אל עשן כל יכול
שאין לו גוף ודמות.

The Roll Call

He stands, stamps a little in his boots,
rubs his hands. He's cold in the morning breeze:
a diligent angel, who worked hard for his promotions.
Suddenly he thinks he's made a mistake: all eyes,
he counts again in the open notebook
all the bodies waiting for him in the square,
camp within camp: only I
am not there, am not there, am a mistake,
turn off my eyes, quickly, erase my shadow.
I shall not want. The sum will be all right
without me: here forever.

Testimony

No no: they definitely were
human beings: uniforms, boots.
How to explain? They were created
in the image.

I was a shade.
A different creator made me.

And he in his mercy left nothing of me that would die.
And I fled to him, floated up weightless, blue,
forgiving—I would even say: apologizing—
smoke to omnipotent smoke
that has no face or image.

הוראות לגינת הגבול

אדם בדוי, סע. הנה הדרך.
אסור לך לזכור.
אתה חייב להתאים לפרטים:
עיניך כבר פחלות.
אל תברח עם הגצים מתוך
ארבת הקטר:
אתה אדם ויושב בקרון. שב וינח.
הרי המעיל הגון, הגוף מתקן,
השם החדש מוכן בגרוניך.
סע, סע. אסור לך לשכח.

טיוטת הסכם לשלומים

טוב טוב, אדונים הזועקים חמס כתמיד,
בעלי-גס טורדנים,
שקט!
הכל יחזר למקומו,
סעיף אחר סעיף.
הצעקה אל תוך הגרון.
שני הזקב אל הלסת.
העשן אל ארבות הפח והלאה ופנימה
אל חלל עצמות,
יכבד תקרמו עור וגידים ותחיו,
הנה עדיו תחיו לכם,
יושבים בשלון, קוראים עתון ערב.
הנה הנכם! הכל בעוד מועד.
ואשר לכוכב הצהוב: מיד יתלש
מעל החזה
ויהגר
לשמים.

Instructions for Crossing the Border

Imaginary man, go. Here is your passport.
You are not allowed to remember.
You have to match the description:
your eyes are already blue.
Don't escape with the sparks
inside the smokestack:
you are a man, you sit in the train.
Sit comfortably.
You've got a decent coat now,
a repaired body, a new name
ready in your throat.
Go. You are not allowed to forget.

Draft of a Reparations Agreement

All right, gentlemen who cry blue murder as always,
nagging miracle-makers,
quiet!
Everything will be returned to its place,
paragraph after paragraph.
The scream back into the throat.
The gold teeth back to the gums.
The terror.
The smoke back to the tin chimney and further on and inside
back to the hollow of the bones,
and already you will be covered with skin and sinews and you
will live,
look, you will have your lives back,
sit in the living room, read the evening paper.
Here you are. Nothing is too late.
As to the yellow star:
it will be torn from your chest
immediately
and will emigrate
to the sky.

עקבות

"משמים לשמי השמים משמי שמים לערפל"
(יני)

על כרחי
היה לי המשך בענן הזה: בהול, אפר,
מנשה לשכח באפק, האפק נסוג

נקישת השנים של
הברד הנקשה:
גרגירים פליטים נדחקו בזרזות
אל תוך אבדנם

בגורה אחרת
עננים שטרם זהו.
זרקורים שהציבו
צלבים גדולים של אור לקרבן.
פריקת קרונות.

אחרי כן פורחות האותיות,
אחרי האותיות הפורחות ממהר
הבץ, מככה, מכסה זמן מה

אמת, הייתי טעות, נשכחתי
בקרון החתום, גופי
בצרוח החיים. צרוח.
הנה הפיס שגליתי בו לחם,
פרורים מתוקים, כלם מאותו העולם

אולי יש כאן אשנב, אם לא קשה לך,
חפש בצד הגוף ההוא, אולי אפשר
קצת לפתח.
זה מזכיר לי, סליחה, את הבדיחה על
שני היהודים ברפבת, הם נסעו ל

Footprints

"From heaven to the heaven of heavens to the heaven of night"
—Yannai

Against my will
I was continued by this cloud: restless, gray,
trying to forget in the horizon, which always receded

Hail falling hard,
like the chatter of teeth:
refugee pellets pushing eagerly
into their own destruction

In another sector
clouds not yet identified.
Searchlights that set up
giant crosses of light
for the victim.
Unloading of cattle-cars.

Afterwards the letters fly up,
after the flying letters mud
hurries, snuffs, covers for a time

It's true, I was a mistake, I was forgotten
in the sealed car, my body tied up
in the sack of life

Here's the pocket where I found bread,
sweet crumbs, all from the same world

Maybe there's a window here—if you don't mind,
look near that body, maybe you can open up
a bit. That reminds me
(pardon me) of the joke about the two Jews
in the train, they were traveling to

אמר עוד משהו, דבר.
האם אוכל לעבר מגופי והלאה --

*

משמים לשמי השמים, משמי שמים לערפל
שירות ארכות של עשן

השרפים החדשים שעוד לא הבינו,
אסירי התקנה, תועים בחפש הריק
חשדנים כתמיד: איך לנצל
את החלל הפתאמי הזה, אולי תועיל
האזרחות הכפולה, הדרכון הישן,
אולי הענן? מה חדש בענן,
גם כאן בודאי
לוקחים שחד. ובינינו: השטרות הגדולים ביותר
עוד חבויים יפה, תפורים
בין סליות --
אבל הנעלים נערמו למטה:
צבור גדול פעור פה

שירות של עשן. לפעמים
נתק משהו,
מכיר אותי משום מה, קורא בשמי.
ואני מעמיד פנים חביבות, מנסה לזכר:
מי עוד
מי

בלא שום זכות לזכר, אני זוכר
איש צועק בפנת החדר, כידונים
שקמו למלא בו
את תפקידם

בלא שום זכות לזכר. מה עוד
היה? כבר אינני פוחד
שאומר

בלא שום קשר כלל:
היה לב כחל מרב חרף

Say something more; talk.
Can I pass from my body and onwards—

*

From heaven to the heaven of heavens to the heaven of night
long convoys of smoke

The new seraphim who haven't yet understood,
prisoners of hope, astray in the empty freedom,
suspicious as always: how to exploit
this sudden vacuum, maybe
the double citizenship will help,
the old passport,
maybe the cloud? what's new in the cloud,
here too of course
they take bribes. And between us: the biggest bills
are still nicely hidden away, sewn
between the soles—
but the shoes have been piled up below:
a great gaping heap

Convoys of smoke. Sometimes
someone breaks away,
recognizes me for some reason, calls my name.
And I put on a pleasant face, try to remember:
who else
who

Without any right to remember, I remember
a man screaming in a corner, bayonets rising
to fulfill their role
in him

Without any right to remember. What else
was there? Already I'm not afraid
that I might say

without any connection at all:
there was a heart, blue from excessive winter,

ועשית עגלה, כחלה, טובת לב.
אך הנפט מתמעט עם הדם, הלהבה מהבהבת --

נכון לפני שאשכח:
הגשם נגב איזה גבול, התגנבתי אתו
בדרכי נסיגה אסורות, בתקוה אסורה,
ושנינו עברנו את פי הבורות.

אולי עכשו אני
כהפס בגשם ההוא את היצי העיני

איפה להתחיל?
אפלו אינני יודע לשאל.
כפי נבללו לשונות רבות מדי. אבל
על פרשת הרוחות האלה,
שקדו מאד, אני שוקע כלי
בחקי הבלשנות השמימית ולומד
נטיות, פעלים, שמות
של שתיקה.

מי הרשה לך להתלוצץ?
מה שלמעלה ממך אתה יודע.
אתה התכוננת לשאל
על מה שפנימה, על מה שתהומה ממך.
איך לא ראית.

הרי לא ידעתי שאני חי.
משמי שמים לערפל נטרדו
מלאכים, לפעמים העיף מי מהם
מבט לאחור, ראה אותי, משך בכתפיו,
המשיך מגופי והלאה.

קפוא ופקוע, קרוש,
מצלק,
חנוק, מעקם.

אם נגזר עלי לעקר מכאן,
אנסה לרדת שלב שלב,

and a lamp, round, blue, kind-hearted.
But the kerosene disappears with the blood, the flame flickers—

Yes, before I forget:
the rain stole across some border, so did I,
on forbidden escape-routes, with forbidden hope,
we both passed the mouth of the pits

Maybe now
I'm looking in that rain
for the scarlet thread

Where to begin?
I don't even know how to ask.
Too many tongues are mixed in my mouth. But
at the crossing of these winds,
very diligent, I immerse myself
in the laws of heavenly grammar: I am learning
the declensions and ascensions of
silence.

*Who has given you the right to jest?
What is above you already know.
You meant to ask about what is within you,
what is abysmally through you.
How is it that you did not see?*

But I didn't know I was alive.
From the heaven of heavens to the heaven of night
angels rushed, sometimes one of them
would look back, see me, shrug his shoulders,
continue from my body and onwards

*

Frozen and burst, clotted,
scarred,
charred, choked.

If it has been ordained that I pull out of here,
I'll try to descend rung by rung,

אני אוֹחַז בְּכֵלֶם בְּזֵהִירוֹת - -
אֲבָל אֵין סוֹף לְשָׁלֶם וְכִבֵּר
אֵין פְּנָאֵי. רַק לְפֹל עוֹד אוֹכֵל
אֵל תוֹךְ הָעוֹלָם

וּבְדַרְכֵי חֲזָרָה
כִּךְ רוֹמְזוֹת לִי עֵינַי:
הֵייתָ, מָה עוֹד רָצִיתָ לְרֵאוֹת?
עֲצֵם אוֹתֵנּוּ וְרָאָה:
אֵתָה הוּא הָאֶפֶל, אֵתָה הוּא הָאוֹת.

כִּךְ אוֹמֵר לִי גְרוֹנִי:
אִם עוֹד אֵתָה חַי, פֶּתַח לִי, אֲנִי
חֵיב לְהִלָּל.

כִּךְ אוֹחֲזוֹת בִּי יָדֵי
וְרֵאשֵׁי הַהַפּוֹךְ נֶאֱמָן לִי:
אֲנִי נוֹפֵל נוֹפֵל
מִשָּׁמַיִם לְשָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם מִשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לְעֶרְפֵּל

*

וּבְכֵן עוֹלָם.
הָאֶפֶר מִפְּיָס בְּכַחַל.
בְּשַׁעַר עֵנָן כִּבֵּר תָּם מִתּוֹק שֶׁל תְּכֵלֶת,
אוֹלֵי יִרְקָרֵק. כִּבֵּר תְּנוּמָה.
שָׁמַיִם מִתְחַדְּשִׁים, מְנַסִּים אֶת כְּנָפֵיהֶם,
נִמְלָטִים מִפְּנֵי עַל נִפְשָׁם. לֹא עוֹד אֵתְמָה.

בְּשַׁעַר עֵנָן וּבִקְעָה לְפָנַי
הָאֵגֶם
רִיק רִיק טְהוֹר מִבְּבוֹאוֹת

הִנֵּה שָׁם,
בְּכַחַל הַקָּמּוֹר הַהוּא, עַל שִׁפְתֵי הָאֵוִיר,
חֵייתִי פַעַם. שְׁבִיר הָיָה חִלוּנִי.
אוֹלֵי שְׁרָדוּ מִמֶּנִּי
רַק דְּאוּנִים קְטָנוֹת שֶׁלֹּא הִתְבַּגְּרוּ:
עֲדִין חוֹזְרִים עַל עֲצָמָם בְּעֲדִיר־עֵנָן, דוֹאִים
גוֹזְרִים אֶת הָרִגַע
(לֹא לְזָכֵר עַכְשָׁו, לֹא לְזָכֵר)

I hold on to each one, carefully—
but there is no end to the ladder, and already
no time. All I can still do is fall
into the world

And on my way back
my eyes hint to me:
you have been, what more did you want to see?
Close us and see:
you are the darkness, you are the sign.

And my throat says to me:
if you are still alive, give me an opening, I
must praise.

And my upside-down head is faithful to me,
and my hands hold me tight:
I am falling falling
from heaven to the heaven of heavens to the heaven of night

*

Well then: a world.
The gray is reconciled by the blue.
In the gate of this cloud, already a turquoise
innocence, perhaps light green. Already sleep.
Heavens renew themselves, try out their wings, see me

and run for their lives. I no longer wonder.
The gate bursts open:
a lake
void void pure of reflections

Over there,
in that arched blue, on the edge of the air,
I once lived. My window was fragile.
Maybe what remained of me
were little gliders that hadn't grown up:
they still repeat themselves in still-clouds, glide,
slice the moment
(not to remember now, not to remember)

ולפני שאגיע
(ועבשו להושיט עד הסוף, להושיט)
כבר ער, נפרש עד קצות כנפי,
על כרחי מנחש שקרוב מאד,
בפנים, שבוי בתקוות, מהבהב לו
כדור הארץ הזה,
מצלק, מכסה עקבות.

From Dan Pagis Points of Departure

Trans. Stephen Mitchell

Phila: JPS, 1981.

And before I arrive

(now to stretch out to the end, to stretch out)
already awake, spread to the tips of my wings,
against my will I feel that, very near,
inside, imprisoned by hopes, there flickers
this ball of the earth,
scarred, covered with footprints.

Ready for Parting

Ready for parting, as if my back were turned,
I see my dead come toward me, transparent and breathing.
I do not consent:

one walk around the square, one rain,
and I am another, with imperfect rims, like clouds.
Gray in the passing town, passing and glad,
among transitory streetlamps,
wearing my strangeness like a coat, I am free to stand
with the people who stand at the opening of a moment
in a chance doorway, anonymous as raindrops
and, being strangers, near and flowing one into another.

Ready for parting, waiting a while
for the signs of my life which appear in the chipped plaster
and look out from the grimy windowpane. A surprise of roses.
Bursting out and already future, twisted into its veins—
a blossoming to every wind. Perhaps
not in my own time into myself and from myself and onward
from gate within gate I will go out into the jungle of rain,
free to pass on like one who has tried his strength
I will go out
from the space in between as if from the walls of denial.

מוכן לפרדה

מוכן לפרדה, כאלו כבר ערף פניתי,
מתני באים לקראתי שקופי נשימה.
אינני משלים:
הקפה אחת של כפר, גשם אחד,
ואני אחר ופגום שולים, כמו עננים.
אפר בעיר החולפת, חולף ושמת,
בין פנסים של עראי,
עוטה זרותי כמעיל, אני חפשי לעמד
עם אנשים העומדים בפתח של רגע
בשער אחד באקראי, אלמונים כטפות
וקרובים ועוברים זה בזה בזכות זרותם.

מוכן לפרדה, מחכה מעט בקמרון
לאותות חיי הנגלים בטיח קלוח
ונשקפים משמשה אטומה. הפתעה של ורדים.
בוקעת - כבר עתיד - מגלגלת עורקיה
פריחה אל כל רוח. אולי
של א בעתי אל עצמי וממני והלאה
שער משער אצא אל ג'ונגל של גשם,
חפשי לעבר כמי שנסה את כחו
אצא
מחלל הבינים כמו מחומות של כפירה.

FROM THE LITTLE BOOK (1972)

Sun-Watchers

Eat and drink
 Eat and drink because
 tomorrow we're not going to die because
 we're going to live because
 we're going to go through the whole twilit city
 from end to end
 that Hebrew city between the veiled hills because
 you stand revealed
 with me by your side,
 my beautiful bridegroom:
 we sun-watchers lie down in the field
 we'll be. And until the sun shines
 on the wall again we'll lie down again mouth to mouth
 and anyone who's seen it all and said nothing
 will see again
 under the tree's spreading boughs
 how love is torn
 you and I and the canopies overhead
 are seven,
 my beautiful bridegroom.

אכל ושתה.
 אכל
 ושתה כי
 כי
 כי
 נחיה
 את העיר הערבית המלאה
 פה ופה העיר העברית
 בין ההרים הרעולים ועבר
 מקצה לקצה כי
 אתה הנראה ואני לצדך
 חתני היפה;

ה רואי שמש נשכב בשד
 נהיה. ועד השמש ישוב אל
 ה החומה נשכב בשנית פ
 אל פה והוא שראה את הכל
 ה ושתק גם הפעם ירא
 תחת עץ רענן איד
 קורעים אהבה
 אני ואתה ומעלינו שבעה
 רקיעים וחפה.
 חתני יפה.

"אבבא"

1977

במורד השנים במעלה הראות

Tashlich

On the first of Tishre I was walking the field in the evening breeze.
Suddenly I found myself looking around
Searching for a well.

My father was no more. He would turn his pockets inside out and say
"And all their sins you shall cast into the deep"—
It's a field of Ein Hahoreshe. And I'm alone in the field
No veteran, no oldtimer. My pockets filled with
Sand and gravel, and why "all their sins"
Why won't it suffice
"Into the deep"

For him who knows how to ask

For him who was
Incinerated
He had the boldness to ask how shall we save ourselves
And how does Satan unrepentant save
Himself

And the Creator

Who created him in his image?

I'd walk in the field in the evening breeze in relative serenity
If it weren't the first of Tishre
And in the field I'm so
Alone.

א. תשליך

בְּאֶחָד בְּתִשְׂרֵי הַיְיָתִי מֵהֵלֶךְ בְּשָׂדֵה לְרוּחַ הָעֶרֶב.
פְּתָאם מְצָאתִי אֶת עֲצָמֵי מְבִיט כֹּה וְכֹה
מַחְפֵּשׁ בּוֹר מַיִם.

אָבִי לֹא הִיָּה עוֹד. מִי שִׁיְהַפֵּךְ אֶת כִּיסוֹ וַיֹּאמֶר
וְתִשְׁלִיךְ בְּמַצוּלוֹת כָּל חַטָּאתָם –
זֶה שָׂדֵה עֵינֵי-הַחֹרֶשׁ. וְאֲנִי לְבַדִּי בְּשָׂדֵה
לֹא וְתִיק וּמְרָגֵל. חוֹל וְחֶצֶץ
מְלוֹא כִּיסִי, וּמְדוּעַ כָּל חַטָּאתָם
מְדוּעַ לֹא דִי

בְּמַצוּלוֹת

לְמִי שִׂיּוֹדֵעַ לִשְׁאֹל

לְנִצְלָה

כַּכְּבָּשׁוּן

הִיָּה לוֹ אִמָּץ לִשְׁאֹל אִיךָ נִצֵּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ
וְאִיךָ מִצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ בְּלֹא תְּשׁוּבָה
הַשָּׁטָן

וְהַבּוֹרָא

שֶׁבְּרָאוּ בְּצִלְמוֹ?

"ס"ט

1980

מֵהֵלֶךְ הַיְיָתִי בְּשָׂדֵה לְרוּחַ הָעֶרֶב בְּשִׁלּוֹת נַפְשׁ יַחְסִית
אֶלְמֵלָא הִיָּה זֶה הָאֶחָד בְּתִשְׂרֵי
וְאֲנִי בְּשָׂדֵה כֹּה
לְבַדִּי.

א

ואז הם פלו את כניהם בשולי האש ואת
התפחים למאכל הערב קלו
על אש המדורה הזאת והיו
חולטים את התה ממימי בצה ירקת העין
והקפדות צופות במקנה.
ואיש על ושקו יושב. ואת הלילה עושים
במחלות האדמה הכרויות, מסוות היטב
נשים וגברים צעירים יחדו
ואין כאן אונס, רק עושים אהבה
כי קרה האדמה בליטא והחרף קשה מאד.
ופרטיזנים רוסים מרחוק באו
עוגבים על בנות ישראל. כי מפרסמות
בנות ישראל בכל היער ולפרטיזנים
היהודים היתה מלחמה
מפנים ומאחור.

ב

וכרש נפל בקרב קונקסה. אז כרתו
את ראשו ואת יד ימינו. נדו וראשו
של אמקה היו תלויים עם קרביו בחוטי
החשמל וחוטי החשמל מקרעים מהפצוץ.
אמקה שאת דנקו אחיו הביאו ממקום
שנפל מעבר לנהר
רק אמש, טרם מלאו לו שמונה עשרה
והוא לא פתח במלחמה הזאת ועל המוקש
לא דרכו רגלי הנער כדי
לכבש את מלכות פרס

Xenophon among Jewish Partisans

1

And they cracked their lice at the edge of the bonfire and
the potatoes for supper they roasted
on the same fire and they boiled
their tea from the water of the green-eyed
swamp and the frogs watched the spectacle.
Every man on his weapon. And they spent the night
in the earthen burrows, dug out, well camouflaged,
women and young men together
and no rape here, they only make love.

For cold is the earth of Lithuania and the winter is harsh.
And Russian partisans who came from far away
lusted after the daughters of Israel. For famed are
the daughters of Israel all over the forest and the Jewish
Partisans were at war
front and back.

2

And Cyrus fell in the battle of Kunaxa. And they cut off
his head and his right arm. And the arm and the head
of Imka were hanging with his guts on the electrical
wires and the electrical wires were torn by the blast.
Imka whose brother Danko was brought from the place
where he fell beyond the river
just yesterday, was not yet eighteen
and he did not start this war and on the mine
the boy's feet did not step in order
to conquer the kingdom of Persia

ג

כמוהם כאנשי ספרטה לא שמעת פרטיזנים
בזכים. אך בסיקם לסתם את הגולל על
שני אחים נערים
סופי משפחה שהיתה, יכלת לרשם בפרוש
איד אנקת אננים עולה
מתחת ענפים עמוסי
שלג רב

ד

באין כסנופון. לא אמקה. לא
דנקו כאן רק הוא סובב
בין העצים מדיפים
ריח נובוקאין
מנסה להעמיד את עצמו ביחס נכון
לקה... אלי!
להתעורר אלם
במטה זרה
ובלי אימת היער!

כסנופון, מחבר אנאבאסיס, על מסע כורש ולוחמיו. קווקסה, שדה הקרב
בו נפל כורש (401 לפס"ה).

3

Like the men of Sparta you never heard of Partisans
crying. But when they finished covering the grave of
the two brothers,
ends of a family that was, you could register
the sigh of pinetrees rising
from branches heavy with
snow

4

When there is no Xenophon. No Imka. No
Danko here only he circles
among the trees wafting
the smell of novocaine
trying to put himself in the right perspective
for what... My god!
To wake up mute
in a foreign bed
and without the fear of the forest!

1987

ס. א. י. י. י. י. י.